

T.C.

İSTANBUL

Şehremaneti Mecmuası

Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır

Yıl : 6

Nisan 1930

Sayı : 68

İktisat Programı

Hükûmetçe kabul edilen 69 maddeden mürekkep iktisat programının aynen metni şudur :

Madde 1 — Halkın maiyetini kolaylaştırmaya, ve refahını temin etmeğe çalışmak devletin başlıca vazifelerinden olmuştur. Bunun için zamanımızda millet iktisadiyatını tanzim esasına istinat ve bu gayeye teveccüh etmek hükûmetlerin birinci derecede ehemmiyet verdikleri meselelerdendir.

2 — Milli iktisat için de ilk şart dahili asayıştır.

3 — Adalet, Devletin bütün hayat

derisi piyasası Londra'da imiş. Avrupa ve Amerika'nın en zengin ve büyük kürk ticarethaneleri hep Londra'ya muhtaç imişler. Sebebi de bu borsanın kürk ve derileri tefrik ve tasnifteki dikkat ve doğruluğu, parti ve nevilerin gayet mütecanis ve muntazamlığının telkin ettiği emniyet ve sühulet imiş.

Şark halıları piyasası da, işittüğimize nazaran, Londra'da imiş. Çünkü daha az masrafla, daha emin surette nakl olunuyor ve transit pek kolay oluyormuş.

Ecnas ve envai de pek iyi ayrılarak arz ediliyormuş. Toptan halı ticaretille meşgul olan büyük ticarethanelerin kredi ve tediyat muameleleri son derecede sühulete mazhar imişler. Daha ne olsun ?

Biz de bunlar gibi çalışmayı ne vakit öğrenirsek o zaman iktisadiyatımız düzelir ve fakırlıktan kurtuluruz. Yoksa bu şimdiki gidişimiz zamanın muktaziyatı ile taban tabana zıttır.

Ali Suat

ve faaliyet şubelerinde olduğu kadar ve bilhassa iktisadi hayat ve faaliyetlerin temelidir.

İyi kanunlar ve adil hakimler iktisadi teşebbüs ve inkişafın başlıca muhafız ve müşevvikidirler.

4 — Harici emniyet ve müdafaa vatandaş için kâfi hudutta olmadıkça herhangi bir maiyet ve iktisadi faaliyet teşebbüsü kararsız ve vüs'atsızdır. Vatandaşın harici bir tehlike tehdidi altında maddi ve balihusus manevi vasıta ve kabiliyetlerini faaliyete getirmesi huzuru esareti ve yarını bekliyecek sabır ve intizarı kalmaz. Dahili emniyetsizlik ve müdafasızlık hissi altında maiyet ve iktisat muvakkat harp devirlerinden ziyade sarsılır ve zarar görür.

5 — Her nevi yollar milli iktisadın ilk umumi ve müşterek vasıtalarıdır.

6 — Şimendifer sür'atı nakliyat kabiliyetinin yüksekliği ve intizamı ile Türkiye'nin coğrafi ve hususi vaziyetine göre birinci ehemmiyeti haizdir. Demir yollar tarifelerinde ve hesaplarında her şeyden evvel milli iktisadın ihtiyaçlarına uygun olmağa çalışmak mecburiyetindedirler. Hususi kâr mülâhazası şimendifer işletmesinde tali bir ehemmiyeti haiz olmak lâzımdır. Bu şerait ancak şimendifer işletmesinin bir devletin umumi hizmetlerinden sayılması esasile temin olunabilir.

7 — Yollar, bilhassa şimendifer istasyonlarına ve limanlara götüren istikametlerde iktisadi inkişafın mübrem damarlarıdır. Araba ve otomobil nakliyatına müsait olan bir yol şebekesi bilhassa yayvan bir ziraat sahası olan

memleketlerde istihsale veya hususi istihsale ve bahusus istihsalı kıymetlendirmeye başlıca vasıta sür'atle semeresini gösteren vasıta addedilmelidir.

8 — Türkiye için müstacelen beş altı limanın asri bir tarzda ıslahı ve vücade getirilmesi ilk ve mübrem ihtiyağlardır.

9 — Deniz seyrüseferi Türkiye için kendi sahillerinin bütün ihtiyaçlarını temin edecek ve memleketimizi başlıca pazarlara bağlayacak bir kudrete sür'atle götürülmek lazımdır.

10 — Posta ve telgraf ve telefon gibi muvasala vasıtaları milli iktisadın da esası vasıtalarıdır. Her nevi muvasala vasıtaları devletin ve milletin umumi hizmetlerinden sayılmak lazımdır.

11 — Türkiye coğrafi vaziyeti itibarıyla karadan, denizden ve havadan büyük bir iktisat sahasıdır. Bu sebeple transit muamelâtı milletimiz için hususi bir maişet ve servet vasıtası olabilir. Kolaylık gösteren vasıtalar, idare ve gümrük tedbirleriyle transit teşvik edilmek lazımdır. Serbest mıntaka ve limanlardan memleket çok istifade edebilir. İstanbul'da ufak mikiyasta tecrübe ve tatbik edilen bir serbest mıntaka usulü bu bapta sakınlacak hiç bir mahzur olmadığını meydana çıkarmıştır.

12 — Turizm her vasıta ile teşvik edilecektir.

13 — Türkiye'nin arazisinin tabiatı bugüne kadar Garp aksamında daha çeşitli ve daha verimli mahsulâta müsait görülmüştür. Halbuki Şark mıntakalarının bereketi Garptan daha fazla olduğu sabittir.

Şark'ın münbit ovalarının istismar edilmesi milli iktisadın ana tedbirlerinden addolunmak lazımdır. Sür'atli istismar

için hükümet yardımına ihtiyaç gösteren muhacirlerin şimendiferleri takiben o bavalinin münasip yerlerine yerleştirilmesi lazımdır. Bu muhacirlere ilk seneler için askerlik hizmeti ve sayım vergisi gibi bazı doğrudan doğruya vergilerde muafiyet gibi kolaylıklar göstermek mukarredir.

14 — Topraksız köylüyü toprak sahibi etmek milli inkişafın tedbirlerinden addolunmak tabiidir. Kezalik göçebelere ve seyyar köylere arazi ve ikametgâh temin edilerek müstahsil, haline getirilmesi lazımdır.

15 — Milli paranın kıymetinin karsarsız ve değişik olması iktisadi faaliyetleri gerek istihsal gerek istihlak sahasında emniyetsiz kılan mühim bir âmildir. Milli para kıymetinin eksilmesi sun'î oyunlardan ve hilelerden sarfinazar esasen millette alışverişin açık olduğunu gösteren miyardır. Binaenaleyh milli para kıymetinin tutulması millette istihsalin ve harici satışın ithal masrafını kapatmasına bağlıdır. Bu açığın kapanması için esasen fazla istihsal edip satmak ve ecnebi mali istihlakinde ızırrar hududunu geçmemek lazımdır. Milli para kıymetini korumanın ve millette alışverişin safahatından zamanında ve doğru olarak haberdar olmasının ve icap eden tedbirleri vaktinde bulmanın ve tatbik edilmenin dahilinde ticari tediyeleri kolaylaştırmanın vasıtası milli ve müstakil «Cumhuriyet Merkez Bankası»dır.

16 — Vergiler milli istihsal ve satışa bazan mühim tesirâtı haizdir. İktisat ve istihsal noktai nazarından menfi tesirâtı olanların tadil ve hatta ilgası lazımdır. Vergi ve resimlerde yalnız umumi idarenin mevzuatını düşünmek kâfi değildir. İdarei Hususiyelerde, Belediyelerde mahalli ihtivaç ve mülâhaza-

larla konulan resimlerin umumi ve iktisadi zararlar verdiği bazan görülmekte tir. Kaide olarak umumi, hususî, Beledi ve herhangi bir resmin iktisat noktasından İktisat Vekâletince evveleminde tetkik olunmak ve mütemadiyen kontrol edilmek lazımdır. Bazı mahallî oktruva ve liman ve müruriye resimleri, tahsisen bu cümledendir.

17 — Devlet inhisarları milli iktisat noktai nazarından zararlı olmamak şartile hâzinenin varidat menbalarıdır. Ancak inhisarlar ekseriya dahilde istihsali himaye eden mümkün ve lâzım bazı sanayii tesis eyliyen ve fili inhisarların pahalılığına karşı vatandaş müdafaa eden birer iktisadi cihaz gibi çalışmak imkânna malikîrler.

18 — Gümrük tarifesinde hayatı pahalılaştıran varidat mahiyeti görmek yanlışır. Gümrük tarifesinde başlıca siyaset ve zihniyet istihsali himaye ve takviye, lüzumsuz, fazla istihlâki tahdit etmektir. Dahilde yetişmiyen ve istihlâki zaruri olan mevadî bilâkis pahalılıktan kurtarmak lazımdır.

19 — İstihsal masarifi milli iktisatta daima düşünülecek esaslî bir noktadır. Bu mes'eledede Türkiye'nin çalışkan sınıfının kanaatkârlığı ve yaşayış bedelinin azlığı gibi kolaylıklar vardır. Diğer taraftan istihsal masarifi kabartan esaslî müşküller mevcuttur. Bu müşküller kredi fiatlarının pek yüksekliği, nakliyat vasıtalarının azlığı ve pahalılığı limanlar müşkülât ve masraflarının fazlalığı ve alelûmum aynı emek ve masraftan az hasılat alınmasına sebep olan bilgisizlik, teşkilâtsizlik ve iptidai usul ve vasıtalarıdır. Umumi harplerin ve keşmekeşlerin her ne pahasına istihsal oluna bol kazançla satmak devri artık nihayete eriyor. Fazla istihsalât her

tarafı fiatları kıracaktır. Alışıldığından kırık olan bu fiatlar arasında satış rekabeti yapmak için cinsinde iyilik ve istihsal masrafında azlık başlıca çaredir. Yoksa milli iktisat yakın istikbalde büyük tehlikeye maruz kalır.

20 — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin faaliyeti milli iktisadın da başlıca bir mesnedi sayılmak lazımdır. İnsan kabiliyeti şüphesiz istihsal ve iktisat vasıtalarının en esaslî ve en kudretlisidir. Bu günkü fennî ve sıhhi tedbirler insanları atıl kılan marazî sebepleri sîr'atle bertaraf etmeğe muktedir oldukları sabittir.

21 — Milli iktisat bahsinde Maarifin tesiri bilhassa tebarüz ettirilmeğe şayanıdır. Bu tesir umumi terbiyenin arttıracağı kabiliyet noktai nazara münhasır değildir. Bundan fazla olarak bugünkü istihsal ve satış ve istihlâk her sahada ve her teferruatta hususî bir bilgi halini almıştır. Bir nebatın dikilmesinde ve bakılmasında, satılmasında, hastalıktan korunmasında mahsulün temizlenmesinde, işlenmesinde, satılmasında mütehasıs gibi yetişmiş olmak kabiliyeti lâzım geliyor. Hulâsa asri, milli istihsal her sahada fennin delâletine ihtiyaç gösteriyor. Bundan Maarifin her tabakasında iktisat ve istihsal faaliyetlerine yardımcı ve uygun olması zarureti meydana çıkmıştır.

MİLLİ İKTİSAT SAHALARI ZİRAAT

22 — Son tahrir Türkiye nüfusunun dokuz kûsur milyonunun maişetini ziraatte aradığını göstermiştir. Memlekette istihsalın artması ve kıymetlenmesi temel olarak her şeyden evvel ziraat sahasında beklenebilir. Sanayi erbabının ve istihlâk, ithalât, tüccar ve mütevasıtlarının ve şehirlerin refahı, ekseriyet olan

çiftçilerin satın almak kudretine bağlıdır. Milli servetin artması ve birikecek fazla kazanç görülmesi ziraatin verimli olması sayesinde sür'atle mümkündür. Hazine- nin kudreti ve devletin her iktisadi sahada ve umumi hizmetlerde vüs'atinin artması halkın vergi vermek takatile artabilir .

23 — Ziraat hayatında mali emniyet, kayıtsızlık, tecavüz çiftçiyi muztarip eden, sevkini kıran ve çiftçi evlerinin huzurunu bozan mübim bir sebeptir . Fidanlık, bağ, veya tarlası komşunun hayvan salımlına uğraması ; hayvanının veya çiftçi edevatının çalınması gibi hadiseler çiftçiyi çok müteazzi etmektedir. Canavar uğramasına karşı köylü ancak müşterek alaka ve gayretle çare bulabilir . Ziraî emniyet cümlesinden olarak bu tedbirlerin tetkiki devletin bütün idare memurlarının bilhassa hassas ve dikkatli olmalarına, muhtar hey'etinin ciddiyet ve adaletli vazife ifa etmelerine ve telkin ve irşada tabidir . Gelüp geçen göçebelerin zarar vermesine karşı da köylü ve çiftçi himaye olunmak lazımdır .

24 — Ziraat hayatının her sahasında çiftçiyi ezen ağır yük kredi azlığı ve pahalılığıdır . Bu yüzden çiftçi vesait tedarik edemiyor. Çalışmasının mütehammil olduğu derecede ekemiyor. Mahsulünü koruyacak tedbirleri kâfi derecede alamıyor. Malini vaktinde ve değeri ile satmak için sabredemiyor ve nihayet satışından ağır faiz yükünü çıkardıktan sonra güç hâl ile geçinecek bir bedel tedarik edebiliyor . Nadiren eline fazla para geçerse alacaklısından kurtarmak ve hayatın nadir bir fırsatından iki gün istifade etmek hırsı ile hemen onu israf etmekten kendini mededemiyor. Umumi hayatın ucuzluğa bizzarur gittiği ve gitmesi lâzımgeldiği yakın istikballerde

mahsulü kendini geçindirmemek tehlikesi de vardır . Ziraat kredisine devletçe âcil tedbir aranmak ve alınmak lazımdır. Bu tedbir esasen Ziraat Bankası sermayesinin artırılmasıdır. Ziraat Bankasının sermayesi yüz milyon liraya çıkarılmak lazımdır.

25 — Ziraat bankasının, ikraz usullerinin de tetkiki lazımdır. Mevcut usulle mahzur sade ve mütevazı çiftçinin bankadan ödünç almakta güçlük çekmesidir. Kooperatif teşkilâtleri kuruluncuya ve yapıncuya kadar bankanın emin bir surette köylü ve çiftçi ile temasını temin etmek lazımdır.

26 — Ziraat vasıtalarının en müb- rem olan yenilerini çiftçiye tedarik ettirilmek ve sevdirmek lazımdır. Bu vasıtaların başında pulluk aynı emek ve zamanın verimini mübim miktarda arttırmağa muktedirdir .

27 — Toprağın gübre ihtiyacı gittikçe mübim bir mesele halini alıyor . Bu ihtiyaç hayvan miktarının artmasını , gübrenin mahrukat olarak yakılmasından vazgeçilmek için tedabir alınmasını ve sun'î gübre tedarikinin teshil ve temini taleb eder .

28 — Atla ziraat her suretle teşvik ve teshil edilmek lazımdır . Atla ziraat aynı emek ve zamanın verimini tahminin üstünde çoğaltır . Memleketin bir çok sahada inkişafına kendiliğinden hizmet eder .

29 — Sulama tedabiri ziraatin esaslı inkişaf vasıtalarındandır. Sulama tesisatının sırası ve derecesi ayrı bir programa tabi tutulacaktır .

30 — Nebati ve hayvani hastalıklara karşı mücadele fenni bir suretle tesis ve tevsi edilmek lazımdır . Bu keyfiyet her mahsul için hususi teşkilât ve enstitüler istemektedir.

31 — Keyfiyetin yükselmesi , yani iyi tohum ve iyi damızlık kullanması verimi ve değeri artıran başlıca tedbirlerdendir . Bu husus nebatî ve hayvanî ıslâh faaliyetine en vâsî mikyasta ihtiyaç göstermektedir . Hayvanat ve nebatî mahsulâtımızın mühim cinsleri üzerinde münferiden çalışmak lâzımdır . Bu lüzum her mahsul için ayrıca uğraşan istasyonlar tesisine ve damızlık her cinsten sürüler teşkiline mütevakıftır . At, Sığır, Merinos koyunu , Tiftik başlıca hayvan ıslah mevzuları ; hububat ve pamuk başlıca nebatî ıslâh mevzularıdır . Pamuk tütün, üzüm, fındık gibi büyük mahsulât her noktaî nazardan devletin hususî takayyüt teşkilâtına muhtaçtırlar .

32 — Büyük ihracat mahsullerinin standardiasasyonuna gerek kanunî ve idarî tedbirler gerek fennî vesait ve tesisat ile teşebbüs edilmek lâzımdır .

33 — İhracat mallarının taşışse karşı kanunen ve ciddiyet ve takip ile müdafaası hayatî bir ehemmiyet almıştır .

34 — Zeytincilik , gerek istihsali , gerek sanayiî itibarile hususî bir itibara lâyıktır . Memleketin büyük bir servet menbaî olan bu ziraat şubesinde ve onun sanayiinde ilme müstenit verimi artırmağa, maliyeti düşürmeğe, satışı takip ve teshile çalışacak müstakil teşekkül ve tedbirlere ihtiyaç vardır .

35 — Hayvanî mahsulâtın yumurta istihsal ve ihracı memlekete büyük kazanç teminine müsaittir .

36 — Hububattan buğday ithalî vakidir . En fazla ithal olunan da pirinçidir . Memleketin buğday ve pirinç ihtiyacını temin etmek güç olmamak lâzımdır .

37 — Hubabattan en mühim ihracat mahsulümüz evvelce arpa idi . Bunun yeniden eski mevkiini kazanması için bilhassa tedabir alınacaktır .

38 — Balıkcılık ve alelûmum deniz istihsalâtı her suretle teşvik ve himaye edilmeğe lâyıktır . Bu meyzu memleketin mühim bir istihsal istikameti addolunmak icap eder .

39 — Hayvanî mahsulâtın deri ve sanayiî memleketin müstait olduğu ve sur'atle semere alabileceği bir mevzudur . Dericiliğin büyük noksanı esasen hayvanlarımızın ıslahî nisbetinde bertaraf edilecektir . Ancak bu günkü derilerimizin ve sanayiinin yapabildikleri derecede malları millî ve resmî istihlâklerle teşvik edici tedabir alınmak faydeli ve müessirdir . Dericilikte büyük bir servet köylümüzün dabaklanmamış çarık giymesinden kaip oluyor . Halkın tenviri ve dahilde ufak dabak esnafının takviye ve teşviki giyilen çarığın dabaklanmamış kullanılmasını temin etse büyük bir millî servet tasarruf edilmiş olur .

SANAYİ

40 — Sanayi hayatı Türkiye'de esasen memleketin müstait ve alışkın olduğu şubelerin tekâmül ettirilmesi tevsia başlanacaktır .

41 — Zirai sanayi bize en çabuk inkişaf ve servet verecek kısımdır .

42 — Halen en mübrem büyük sanayi bizim için dokuma sanayiidir . İptidai maddeleri memlekette mevcut ötedenberi vevlki iptidai tarzda olsun bununla memleket ünsiyetli harici ticaret ve tediye muvazenesinde menfi tesiri en büyük olan mamulât ehemmiyetleri sırasile pamuklu, yünü, ipeklî mensucatıdır .

43 — Pamuklu mensucatı memlekette yetiştirme ihtiyacı 10, 15 senelik muhtelif devreli ve kademeli bir programın basit örneklerinden başlayarak dikkat ile takibine mütevakıftır . Devletin bu inkişafa muhtelif kuvvetle yardım etmesine lüzum vardır .

44 — Yünü kumaşlarda dahi en

ince dokumalara girmeden evl nisbeten geniş istihlâki olan tahdit ve tayin olunmuş cinsler ve örnekler üzerinde inkişafı ilk hedef tutmak lazımdır.

45 — Dokuma sanayiinde iptidai maddelerimizin ıslahı zirai faaliyetlerden hasıl olacaktır. Fakat pamuklu ve yünü mensucat için iptidai maddelerin bida-yette ithalinden de çekinmemelidir. İpeklî mensucat ise iyi kozanın çok miktarda yetişmesine daha ziyade bağlıdır.

46 — Dokuma sanayiinin inkişafı tedbirleri ilk tesisat masraflarına, bilgiye ve mütehasıs ameleye, milli rağbete bağlıdır. Devlet yardımını ve millet rağbetini tenbellikleri ve ihtikârları için istimal etmek isteyen ve isteyecek ana-sıra karşı ciddi surette müdafaa olunmak lazımdır.

47 — Milli sanayi içinde halıcılık, milli iktisadın itina göstereceği bir mevzudur.

48 — Deri sanayiü bizde inkişafa müsaittir ve inkişaf etmelidir. Kendi ihtiyaçlarımızın kabil olanlarını yerli sanayiinden tedarik etmeye vâsi mikyasta ehemmiyet vermek ve inkişafın ilk ana tedbirlerindendir.

49 — Ağaç sanayiide tevsi müm-kün ve lazım olan mühim bir mevzudur. Araba sanayiinin sür'atle milli bir faaliyet istikameti haline getirilmesine mü-brem lüzum vardır.

50 — Milli müdafaaanın ve devlet demir yollarının resmi müesseseleri memlekete atıyen büyük demir sanayi için hayat ve feyiz menbaı olacaktır. Tetkiklere göre memleketin bu günkü kaba demir mamulâtı bir yüksek çelik imalathanesini beslemeğe elverişlidir.

51 — Milli sanayiın sermaye ihtiyacı Sanayi Bankasının taketini arttırmağa esash olarak tabidir. Bundan da mühim

olan nokta bankanın bu günkü bazı tesisata olan alâkaları ıslah edilmesi ve bankanın daimi ve ciddi müesseseleri himaye ve bilgisiz heveskârlara karşı bankayı ve milli müstahsilleri müda-afa etmesidir.

52 — Mütehasıs ve meslek sahibi işçi yetiştirilmesi esash milli sanayi için temel taşıdır. Bunun için Maarifin, İktisat Vekâletinin ve müesseselerinin birbirile ahenktar bir surette çalışmaları lazımdır.

ORMAN

53 — Ormanlarımızın muhafaza olunmadığı ve gittikçe azalmağa yüz tuttuğu ötedenberi söylenmiştir. Fakat bu gün ormanlarımızın zevale doğru gitmesi bizi yakın istikbalde tehdit eden ciddi bir tehlike haline gelmiştir. Bu tehlike iklimde ve ziraatta sür'atle fena tesirini gösterebilir. Memleketin iskan kabiliyetini kökünden sarsabilir.

54 — Ormanları zevale götüren ve devleti istifade edebileceği servetten o da tahrip bedeli olarak onda birden aşağı bir faydaya mahkûm eden esas dert orman işletmesini iltizama verilmesidir.

55 — Orman işletmesi milli ve müşterek servete hususi mülâhaza ve men-faat karıştırılmaması esasma, yani devlet işletmesine istinat edecektir. Ağacın tomruk halinde istifadeye arzolanması yalnız devlet eli ile olmak lazımdır.

56 — Devlet işletmesi badema büyük küçük müteşebbislere orman ihalesi usulünün ilgasını, vâsi ve ciddi muhafaza tedbirlerini, fenni işletme tesisatını talep etmektedir. Ormancılık kurumu vusata usulünden sür'atle çıkmak, kurtulmak lazımdır.

57 — Devlet işletmesi evveleimde bütçe meselesidir. Bütçenin ilk gayeleri muhafaza, mütehasıs personel yetiştirmeğe müteveccihdir. Tesisat ta bir programa tabi olacaktır.

MADENLER

58 — Vasi milli ehemmiyet ve serveti haiz olan madenler bizim için petrol; kömür, bakırdır.

59 — Petrol zuhurati ve tetkikati memleketimizde petrol serveti bulunduğu hakkında umumi bir kanaat yerleşmiştir. Biz henüz sondaj devrindeyiz. İşletme atıyen devletin noktai nazarından ve menfaatinden takip edilmek bir siyaset olarak tayin edilmiştir.

60 — Maden kömürü bu gün meydana çıkmış ve işleyen büyük bir milli servettir. Maden kömürü üzerinde alınacak tedbirler istihsalini çoğaltmak, ucuz ve kolay satılmasını kolaylaştırmak memlekette maden kömürü istihlakını her vasita ile yaymak ve artırmaktır. Maden kömürü sanayiinin tesisi teşvik edilmeğe layık ve muhtaçtır.

61 — Bakır geniş serveti zahir bir halde olan milli ehemmiyetli bir cevherdir. Başlıca menba Ergani madenidir. Bunun yakınlardan şimendifer ile beraber esaslı ve modern bir tarzda işlettilmesi devletçe hassaten takip olunacaktır.

62 — Umumiyetle maden işletilmesinde devletin siyaset ve menfaati işleticileri teşvik ve himayeye müstenittir. İşletmeği güçleştiren mali ve idari kayıtları ciddi olarak hafifletilmesi göz önüne alınmıştır.

TİCARET

63 — Buraya kadar transit, nakliye vasıtalarına, limanlara, krediye ait mülahazalardan sonra ticaret bilgiye, tecrübeye ve emniyete ve istikamet evsafına tabidir. Satış meharetli ve harici pazarların

teveccüh ve talebini celbetmek kabiliyeti, fertlerin, hususi teşekküllerin ve devlet teşkilâtının hedefi olmalıdır.

NETİCELER

64 — Milli iktisadın her şubede tesis, tevsii inkişafına lazım olan sermayenin en kudretli, en bereketlisi milli tasarruftur.

65 — Milli tasarruf fikri beledi, hususi, umumi bütçelerin en verimli bir surette tatbikini, her bütçenin behemehal müsmir her kısmı ihtiva etmesini temin eder. Bu suretle her geçen zamanda behemehal yeni ve iyi bir şey yapılmış olmasına imkân hasıl olur.

66 — Milli tasarruf her vatandaşın kazancını umumi refah için ortak ve müessir kılmağa en büyük hadimdir. Her vatandaş başına günde yirmi para tasarruf edilse milli inkişaf için kullanılmak üzere her sene yeni bir yirmi beş milyonluk aktif sermaye vücade gelir. İstikraz ile başka memleketten aranan paralar o memleketlerin kendilerini doyurduktan sonra harice taşan vatandaş tasarruflarıdır.

67 — Milli tasarruf fikri say tasarrufuna, bilhassa şamildir. Say tasarrufu çalışmak imkân ve zamanının tenbellikle geçirilmekten sakınılmasını, çalışmak karşılığı olarak iş ve neticenin çok olmasına dikkat edilmesini talep eder. Tenbellikle geçirilen zaman ve fırsatlar yanhş ve bilgisiz usullerle alınan az neticeler tıpkı israf edilen kuvvetler ve paralar demektir.

68 — Hariçten istikraz memleketi yeni külfet ve borç altına sokar. Bu sebeple bir istikraz harice ödenecek senelik borçlardan daha fazla bir gelir temin ettiği mevzular için ve memleketin siyasi, iktisadi nizamını halde ve

Belediye Kanunu

Kanun № 1580

Kabul tarihi: 3 - 4 - 1930

Nesri tarihi: 14 - 4 - 1930

BİRİNCİ FASIL BELEDİYENİN İDARESİ

Belediye

Madde 1 — Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmü bir şahsiyettir.

Belediye teşkilâtı mecburi olan yerler

Madde 2 — Nüfusu ne miktar olursa olsun kaza ve vilâyet merkezlerinde ve nüfusu iki binden fazla olan yerlerde belediye teşkilâtı mecburidir.

Belediye idaresinin mevdu olduğu makam ve heyetler

Madde 3 — Belediye idaresi, belediye meclisi ile belediye encümeni ve belediye reisi ve muavinlerine mevdudur.

Belediye sınırlarının tahdidi

Madde 4 — Bu kanunun hükümleri başlar başlamaz şimdiye kadar sınırları

atide ihlâl etmemek şartile nazara alınabilir.

69 — Milli iktisadın büyük çareleri, kısmı azamı itibarile bütün devlet idaresinin ruhunda, milli şuurda mündemictir. Devletin bütün kanunları, tedbirleri ve memurları milletin ferdi kuvvetlerini, anlayışını ve yaşayışını kendiliğinden Milli iktisadın ihtiyaçlarını sezer ve ona uymağa çalışır bir zihniyet ve istikamette işlemek, işletmek lazımdır.

tahdit edilmemiş olan beldelerin sınırları aşağıda tarif edildiği şekilde çizilir:

A: Ötedenberi beldeye ait sayılan bütün tarla, bağ, bahçe, çayır, mer'a, zeytinlik, palamutluk, baltalık, otlak gibi yerler sınırlar içinde kalır.

B: Bir beldenin sınırları derelerden, yollardan veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçirmek kabil değilse büyük taşlar dikilerek gösterilir.

C: Belde ahalisinden bazı kimselerin başka bir köy veya belde arazisi içinde kalan emlak ve arazisi, sahiplerinin bulunduğu beldenin değil, bu emlak ve arazinin bulunduğu belde veya köy sınırları içinde gösterilir.

D: Ötedenberi müştereken intifa edilen çayır, yayla ve korulardan mer'a ve menba ve tepelerden teamülü ve hile alâkadarların istifade hakları bakidir. Bu suretle belediye sınırları dahilinde kalıp başkalarının hakkı intifaları bulunan bu kabil yerler hakkında sınırlar kâğıdına şerh verilir.

E: Yukardaki tariflere göre çizilen sınırın geçtiği yerlerin isimleri bu kâğıda yazılmakla beraber sınırın nere-nerelerden geçtiğini gösterir bir harita tanzim ettirilir.

F: Komşu köyler ve beldeler ile nizali olan yerler sınırlar kâğıdında ve haritasında ayrıca gösterilir.